

BESZÉLGETÉS MOSONYI SZABOLCCSAL

Vad Balaton

PETŐ SZABOLCS

„MÁR CSEPELI LAKÓTELEPI GYEREKKÉNT IS TERMÉSZETBÚVÁR VOLTAM.”

Húsvétvasárnap este a Dunán láthat-
tak először a nézők egy lenyűgöző
új természetfilmet, a *Vad Balatont*,
aminek hosszabb változata április kö-
zépén került a mozikba. Az alkotók mo-
csárban, hegytetőn, víz mélyén és bar-
langban is forgattak, de sem a hőség,
sem a hideg, sőt, a legnagyobb viharok
sem jelentettek akadályt – éppen ettől
olyan lélegzetelállító a végeredmény.
A három éven át tartó, 150 forgatá-
si napot magában foglaló munkáról a
Balázs-Béla díjas rendezőt, Mosonyi
Szabolcsot kérdeztük, aki Bagladi Erika
forgatókönyvíróval és társrendezővel
közösen készítette el a filmet.

A *Vad Szigetköz* a folyóvizeket, a *Vad
Kunság* a homokbuckás alföldi tájat
járta körbe, a sorozat folytatása pedig
a „magyar tenger” sajátos környezetét
és élővilágát mutatja be négy évszakon
keresztül és olyan szemszögből, ami-
lyenből eddig még talán senki sem mu-
tatta meg. Közép-Európa legnagyobb,
sekély vízű tavának partjait nyáron a
nyaralók lepik el, a geológia, a vadvilág
és az ember különös házassága terem-
tette káprázatos táj mégis hihetetlen
természeti kincsekert tartogat.

• *Ez az első olyan magyar természetfilm,
amit 4K felbontásban mutattak be a mo-
zik és a vetítésre készült verzió hosszabb.*

Ez a film elsősorban a televízióknak
készült, de megkeresett bennünket a
Pannonia Entertainment, aki fantáziát
látott a moziforgalmazásban. Rengeteg
anyagot forgattunk, ami a rövidebb, te-
levíziós változathoz időhiány miatt ki-
maradt, ezt felhasználva készült el a kb.
negyedórával hosszabb, 4K-s változat.
A film április 19-e óta látható a vászna-
kon. Megpróbáljuk majd a *Vad Balatont*
külföldre is eljuttatni, ottani televíziós
társaságokhoz, mozikba. Most nagyon

bízunk abban, hogy még a *Vad Kunság*
nézőszámát is túl tudjuk szárnyalni, ami
a tévében 352 ezer, a moziban valamivel
kevesebb, mint 10 ezer volt.

• *Mennyire elégedett az új filmmel? Min-
dig az új film az új szerelem, mint a leme-
zek esetében a zenekaroknál?*

Amikor visszaneztek egy új anyagot
egy-két hónap után, és már „leülepe-
dett” bennem az egész, mindig találok
benne olyat, amit most már kicsit más-
képp csinálnék, de aztán elfogadja az
ember olyannak, amilyen. Igen, azt hi-
szem, elégedett vagyok. Az igazat meg-
vallva, nincs is most idő ezen elmélkedni,
szerencsére több filmünk is forog párhuz-
amosan. A mi esetünkben egy film álta-
lában 2-3 évig is készül, amíg
az egyiket például előkészítjük,
addig forog a másik, a harmadi-
kat meg éppen befejezzük, van
úgy, hogy egyszerre 4-5 filmben
is benne vagyunk és ez most is
így volt.

• *Miközben a természetfilmezés
– bármily közhelyesen is hangzik
– a türelem művészeté...*

Valóban nagyon sok elmélyü-
lést és türelmet igényel. A leg-
jobb példa erre a „tiszavirágzás”
filmezése volt, az különösen
hosszú ideig tartott. Ha jól
emlékszem, valamikor 2007
körül kezdtünk először HD-
felbontású kamerákkal dolgoz-
ni, és az a rész a kérészekről
igazából azóta készült. Sokszor
filmeztük és csodálatos volt,
de nagyon nagy kihívás, mert a
kérészek rajzása ugye minden
évben csak néhány napig tart.
Ezért nekünk pontosan tudnunk
vagy legalább sejtenünk kellett
előre, hogy június közepén me-
lyik az a pár nap, amikor ott kell

lennünk, ráadásul a helyszíneket is ala-
posan át kell gondolnunk. A *Vad Kunság*
2015-ben lett kész, akkorra már körülbe-
lül nyolc évnyi anyagom volt erről.

• *A Vad Balatonban melyik jelenet volt a
legnagyobb kihívás?*

Volt, amit nagyon elő kellett készíte-
nünk, például a vadászó szürke géme-
k filmzését. Ezek rendkívül szemfüles
madarak, nagyon óvatosan, bokrok kö-
zül, lessátorból, 10-15 méterről kellett
felvennünk teleobjektívvel őket, és
persze akkor, amikor átbukott a víz az
átfolyón. Nem mozdíthatunk és a ka-
mera is csak nagyon finoman, észrevét-
lenül. A vadállatok esetében nem lehet
ugye a bizalom kiépítéséről beszélni.
Az ember annyit tud tenni, hogy elbújik,
rejtve marad, és ha szerencséje van, az
állatok vagy nem veszik észre, vagy egy
idő után megszokják. Nagyon érdekes
egyébként, hogy a Balatonnál, mivel sok
a turista, a vadállatok valamivel jobban
hozzászoktak az ember jelenlétéhez,
kevésbé zavarja őket. Kifejezetten sze-
retem ezeket a helyeket filmes szem-
pontból. Talán a hollókat a Hegyestűnél
nem is tudtam volna e nélkül lefilmezni.
Ha olyan erdőben élnének, ahol ember
nem is jár, akkor biztosan elmenekül-
nének, így viszont békésen költenek az
egykori vulkán kürtőjében – így egészen
közel tudtam menni. Ez nem az én
érdemem, így alakult, a lehetőséget
persze meg kell látni.

Mosonyi Szabolcs

• *Gondolom, egy természetfilm esetében csak részben lehet végleges forgatókönyvről beszélni, hiszen azt a természet végül úgyis felülírja.*

Abszolút, a véletlenek a mi esetünkben nagyon nagy szerepe van, éppen ezért szükség is van sajátos tapasztalatra. Annak idején biológia-földrajz szakos tanárként végeztem, ami nagyon sokat segített abban, hogy általában előre tudjam: mit, mikor és hol érdemes filmeznem. Aztán persze mindig történik valami olyan esemény, amit nem vártam, de ilyenkor meg jól jön, ha az ember tudja, hogy hová tudja azt a filmben beépíteni, hogyan tudja az új jelenet továbbvinni az egész történetet, vagy hogyan kapcsolható össze két szál, mint például a kockás sikló és a keszeg, vagy a keszeg és a vidra. A kockás siklók nászát a fán például – ami nagyon látványos eleme az új filmnek – teljesen véletlenül sikerült elkapnunk. Éppen arra jártunk, mert van ott egy olyan helyszín, ahol a keszegek szoktak ívni, aztán megláttuk, hogy gyülekeznek és valami készül. Aztán utána a víz alatti felvételekért már csak be kellett úsznom és lemerülnöm a búvárhelyükhöz. Ezekhez mindenképpen kell szerintem némi természetbúvár-tapasztalat, amit én már egész kisgyermekkorom óta gyűjtögetek.

• *Hol nőtt fel?*

Csepelen, de érdekes módon már csepeli lakótelepi gyerekként is ter-

Vad Balaton mészertbúvár voltam, már az általános iskola idején is állan-
dóan az erdőt jártam. Akkor még nem volt ennyire beépített az a rész, inkább egy kis falura emlékeztetett. A Duna partján még ártéri erdők voltak, ahol lehetett sirályokat fotózni, meg minden mást is. Ezek voltak az első ilyen élményeim, letekerni oda bringával nem volt olyan nagy dolog.

• *Azért gondolom, néha jól jön a helyi segítség is.*

Nagyon hálásak vagyunk azoknak – nagyon sokan vannak –, akik segítettek a munkánkat: terepi emberek, természetvédők, vadászok, erdészek, horgászok. A *Vad Balaton* kapcsán mindenképpen szeretném kiemelni a Balaton-felvidéki Nemzeti Park munkatársait, akik nagyon sokat segítettek a forgatásoknál. A Balatoni Halgazdasági Zrt. munkatársaival is gyakorlatilag már az egész filmötlet megfogalmazódása óta együtt dolgozunk. Konkrétan: ők kerestek meg bennünket, amikor hallottak az új részről, hogy a süllők ívását mindenképpen filmezzük le – hiszen a Balaton egyik emblemikus halfaja. A segítségük nélkül semmire sem mentünk volna, mert a süllők három-négy méter mélyen ívnak és őrzik a fészkeket, ezeket megtalálni szinte lehetetlen. Olyan valakire volt szükségünk, aki pontosan ismeri ezeket a helyeket. Bemutunk az egyik munkatársukkal csónakkal, tudta, hogy hol vannak az

akadók, hol nem iszapos a tó túlságosan. Halradarral meg is találtuk a süllőrajt, majd egy két kamerából és egy rúdból „összebarkácsolt” speciális felvevőszerezettel filmeztük le őket.

• *Volt olyan, hogy jött egy telefon és azonnal indulni kellett?*

Igen, így indult a süllős forgatás is. Korábban már beszéltünk róla, hogy április elején – az ívás kezdetén – tennünk kellene egy próbát, de meg kellett várnunk a hívást, hogy ne legyen túl erős a szél, kicsit ülepedjen az iszap és tiszta legyen a víz, hogy lássunk benne valamit. Vagy például elterveztük, hogy lefilmezzünk egy vihart – a villámok nagyon látványosak –; többször is elindultunk, de mire odaértünk Budapestről, rendre kiderült, hogy az előrejelzések ellenére elkerüli a Balatont. Ilyen esetekben jól tud jönni a helyi segítség.

• *Ebben a filmben én a Balatont tényleg tengernek láttam és nem tónak.*

Talán a víz alatti képektől vagy a nagy hullámoktól, mindenesetre megmondom őszintén, hogy ez koncepció volt: egy olyan világot teremteni, ami nem annyira jellegzetes, nem szokványos. A Balatont az ember általában felülről látja, a víz alatti világot csak szerencsés esetben és ritkán. De például a legnagyobb hidegben vagy az óriási viharban sem az a jellemző, hogy ott vagyunk. Szintén koncepció volt, hogy minden évszakban megmutassuk a tavat. Iszonyatosan nagy

A mi esetünkben abszolút szerepe volt, több filmünkhöz is kaptunk már támogatást, ami nélkül a *Vad Balaton* sem tudtuk volna elkészíteni. Egyébként is egy jól kitalált programnak tartom, évente háromszor is tudunk akár pályázni. Volt persze arra is példa, amikor visszadobta az ötletünket a bírálóbizottság és – korábbi tapasztalatokra alapozva – azt mondta, hogy ezt vagy azt a dolgot még fontoljuk meg. A véleményük azért is fontos, mert ez egy lehetőség a készítő számára, hogy az ötlete a televíziók valós és aktuális igényeivel találkozhasson.

AZ ALKOTÓRÓL DIÓHÉJBAN

Mosonyi Szabolcs rendező-operatőr, az ELTE Tanárképző Főiskolai Karán végzett biológia-földrajz szakon. Másfél évtizede foglalkozik tudományos ismeretterjesztő és természetfilmek készítésével. Első alkotásait még amatőrfilmsként készítette (*Élő holtágak*, *A Kárpát-medence vadvilága*), az áttörést a *Gyapjaspille – Heryók a pokolból* jelentette. Eddig több mint húsz önálló filmet, egy 20 és egy 6 részes sorozatot készített. Filmjeinek témája – egy kivétellel – a Kárpát-medence élővilága. Iskolák, egyetemek oktatási segédanyagként használják, tudományos konferenciákon vetítik szemléltetésként, a tiszavirág kérészről készített felvételei pedig a BBC két sorozatában is szerepeltek – ezek egyike David Attenborough *Life in the Undergrowth (Élet az aljnövényzet közt)* című sorozata. Alkotásai többszörösen díjnyertesek, a Médiatanács által támogatott filmjei (Például a *Vad Szigetköz*, *Vad Kunság*, *Csendes gyarmatosítók*, *Csendes gyarmatosítók 2. – A hódítás folytatódik*) is sikerrel szerepeltek neves hazai és külföldi fesztiválokon. Munkáját 2017-ben Balázs Béla-díjjal ismerték el.

Az interjút készítette és a megjelenését támogatta a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság.

További interjúk és filmajánlók:

mediatanacs.blog.hu

Bővebben a támogatási rendszerről:

mecenatura.mediatanacs.hu

„melő” volt például a kitorló- **Vad Balaton** vetítette, sőt Ausztráliában is nézhető volt. Remélem, hogy a *Vad Balaton*nal is több országot tudunk majd megcélozni.

rohanás volt, egyik helyszínről a másikra, folyamatosan azt nézve, hogy éppen merről fúj a szél. Rengetegszer próbálkoztunk, végül sikerült is, de ha pár száz méterrel odébb vagyunk, éppen előttünk történt volna az egész, és jobb lett volna az anyag. Mire észrevettük, hogy honnan lenne tökéletes felvenni, eltelt 10 perc és vége lett.

• *Több interjúban is kiemelték a film zenéjét. Konceptió volt a klasszikus természetfilmes elemek ötvözése is a magyar népzenei elemekkel és a drámai, inkább nagyjátékfilmes zenei hatásokkal?*

Kifejezett kérésként fogalmaztuk ezt meg annak idején a zeneszerző, Mátyás Attila Merkaba felé, de ez a teljes *Vad*-sorozat esetében így volt. Egy jó filmzenével nagyon meg lehet támogatni egy-egy történést, pláne az olyan természetfilmek esetében, mint a *Vad Balaton*, amiben nagyon sok „akciójelenet” van, vadászat, verekedő madarak, vihar.

• *Persze, a természetfilmekben is komoly drámák zajlanak...*

Igen, és ezeket a drámákat a zenével nagyon jól ki lehet emelni, nagyon jól lehet hangsúlyozni, még erőteljesebbé tenni. Persze a nagyon szép tájképeknél már szinte elvárás a magyaros, népzenei motívum.

• *Mekkora külföldi érdeklődésre számítanak? A Balatonról azért sok országban hallottak már.*

Nagyon remélem, hogy ezt a filmet is sikerül több országba eljuttatni. Eddig a *Vad Szigetköz* járta be a legnagyobb nemzetközi utat, azt az olasz közszolgálati Rai, a német-francia Arte televízió is

vetítette, sőt Ausztráliában is nézhető volt. Remélem, hogy a *Vad Balaton*nal is több országot tudunk majd megcélozni.

Melyik eddigi díjra a legbüszkébb?

A *Vad Kunsággal* két nagyon szép díjat nyertünk: az egyik az első Magyar Filmdíj volt két évvel ezelőtt a legjobb ismeretterjesztő film kategóriában, de akkor a gödöllői Nemzetközi Természetfilm Fesztivál fődíját is sikerült elhoznunk. Talán ez a kettő a legfényesebb.

• *Milyennek látja a magyar ismeretterjesztő film jövőjét?*

2011-ben volt az első ilyen jellegű pályázati lehetőség és azóta például egyre több és egyre színvonalasabb ismeretterjesztő film készül, melyek közül sok nemzetközi fesztiválokra is eljut. A természetfilmek szerintem felívelőben vannak, egyre nagyobb rájuk az igény, pláne olyanokra, amik a Kárpát-medence élővilágáról szólnak.

• *Van-e más, hasonló filmjük most előkészületben?*

Igen, folytatjuk a *Vad*-sorozatunkat a negyedik résszel, ami a *Vad erdők, vad bércek – A hiúz nyomában* címet viseli és az Északi-középhegység élővilágát mutatja majd be, ahogy az az alcímben is ott van: a hiúz főszereplésével. Ha minden jól megy, talán valamikor jövő év közepére lehet kész, csakúgy, mint a másik, a *Lépten-nyomon geológia*, ami szintén a Médiatanács támogatásával valósul meg. Az teljesen más jellegű lesz: abban a Kárpát-medence legérdekesebb vulkáni helyszíneit járjuk végig.

• *Mekkora segítség volt a Médiatanács támogatása a Magyar Média Mecenatúra Programról?*